

CASUS WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT

2017

Onzorgvuldig omgaan met bronvermelding en intellectuele herkomst - ongegrond

Universiteit Twente

1. Onderwerp van de klacht

Onzorgvuldig omgaan met bronvermelding en intellectuele herkomst.

2. Advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit 2015

Op 13 juli 2015 heeft Klager een klacht ingediend bij de Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI) van de Universiteit Twente wegens het schenden van de wetenschappelijke integriteit door de Beklaagde. Klager beroept zich daarbij op de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Twente.

Klager beschuldigt Beklaagde van het schenden van de wetenschappelijke integriteit tijdens zijn promotieonderzoek aan .. dat in 2010 werd afgerond en voert daarbij de volgende punten aan:

1. het promotieonderzoek van Beklaagde is voornamelijk gebaseerd op het onderzoek/werk dat anderen hebben uitgevoerd;
2. Beklaagde is onzorgvuldig omgegaan met bronvermeldingen, betreffende zowel teksten als figuren;
3. Beklaagde voert rapporten van anderen op als eigen publicaties, en
4. Beklaagde wekt ten onrechte de indruk dat Beklaagde zelf .. heeft bedacht en ontwikkeld.

De CWI heeft op 27 juli 2015 de Klager en Beklaagde schriftelijk doen weten de klacht ontvankelijk te achten. Beklaagde heeft op 9 september 2015 zijn verweer ingediend. Er heeft op 11 september 2015 een hoorzitting plaatsgevonden waarbij zowel de Klager als de Beklaagde aanwezig waren. De Beklaagde heeft zich tijdens de hoorzitting laten bijstaan door .. en ... Op 21 september 2015 heeft Klager schriftelijk een reactie ingediend op het verweer van de Beklaagde. De Beklaagde heeft daar op 23 oktober 2015 nog een schriftelijke reactie op gegeven.

De CWI baseert haar advies op de op 13 juli 2015 ingediende klacht met bijlagen, de reactie van Klager van 21 september, het verweer van Beklaagde van 9 september en 23 oktober, de hoorzitting van 11 september, het proefschrift van Beklaagde, een aantal vertrouwelijke rapporten die door Klager aan de commissie ter inzage zijn aangeboden en de documentatie die door de Beklaagde aan de CWI overhandigd is op 11 september. De commissie bespreekt en beoordeelt achtereenvolgens de vier punten waarop de klacht betrekking heeft.

Ad 1. Onderzoek gebaseerd op het werk van anderen

Dit deel van de klacht heeft voornamelijk betrekking op de hoofdstukken 4 en 3 van het proefschrift.

Klager geeft in bijlage I van de klacht aan dat een groot aantal figuren in hoofdstuk 4 van het proefschrift zonder bronvermelding is overgenomen uit eerdere rapporten van Na bestudering van bijlage I van de klacht en hoofdstuk 4 van het proefschrift concludeert de CWI dat alle figuren die de Klager aanhaalt in bijlage I inderdaad vrijwel letterlijk terugkomen in het proefschrift. De CWI heeft niet kunnen constateren dat er ook delen van de tekst uit deze rapporten letterlijk zijn overgenomen.

Tijdens de hoorzitting verklaart Beklaagde dat deze op geen van de door de Klager aangehaalde onderzoeksrapporten als (co-)auteur staat, omdat Beklaagde regisseur was van de betreffende projecten. Beklaagde was project- en programmaleider en was verantwoordelijk voor zowel de inhoud van- als de processen rondom het onderzoek. Het onderzoek vond plaats in een consortium en werd gedeeltelijk bij .. (werkgever van Beklaagde) en bij andere bedrijven uitgevoerd. Het onderzoeksproces was resultaatgericht. Bedrijven moesten hun data beschikbaar stellen t.b.v. de gezamenlijke projectdoelen. Wie op welk moment een specifieke bijdrage had geleverd werd daarbij minder relevant geacht. Beklaagde was onder andere verantwoordelijk voor het initiëren en uitzetten van opdrachten bij externe partijen.

De CWI heeft moeite gehad met het reconstrueren van de situatie zoals die zich vanaf 2003 heeft voorgedaan. Het is voor de commissie niet goed mogelijk om precies na te gaan hoe de Beklaagde de rol van project- en programmaleider uitgevoerd heeft (in hoeverre Beklaagde voldoende inhoudelijk betrokken is geweest), welke afspraken gemaakt zijn rondom de eigendom van kennis, dan wel hoe de uitwisseling van kennis binnen het consortium heeft plaatsgevonden.

De CWI kan dan ook niet vaststellen dat dit deel (hoofdstuk 4) van het proefschrift van Beklaagde gebaseerd zou zijn op het intellectuele eigendom van anderen. Het gelaakte gedrag zou als schending van de wetenschappelijke integriteit kunnen worden gekwalificeerd indien het *plagiëren van (delen) publicaties en resultaten van anderen* inhoudt en/of *het opzettelijk negeren en niet erkennen van bijdragen van andere auteurs* (zie nr. 3 en 4 van bijlage 1 bij de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Twente). De commissie is van oordeel dat het gelaakte gedrag niet als plagiaat kan worden aangemerkt. Bij plagiaat gaat het om het ontbreken van de bronvermelding van gepubliceerd werk. De Beklaagde refereert in algemene zin aan het eind van hoofdstuk 4 naar enkele belangrijke publicaties en rapporten waarop onderzoek van de Beklaagde is gebaseerd. Ook verwijst Beklaagde op pagina 148 naar een aantal – overigens niet nader genoemde – rapporten.

De commissie concludeert dan ook dat de klacht op dit punt ongegrond is. Een andere vraag is of de bronvermelding aan de daarvoor geldende richtlijnen voldoet. Deze vraag wordt onder ad 2. nader besproken.

Het tweede deel van punt 1 van de klacht heeft betrekking op hoofdstuk 3 van het proefschrift. In bijlage II van de klacht wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van figuren en delen tekst uit de rapporten van het project .., die volgens de Klager in hoofdstuk

3 van het proefschrift van Beklaagde zijn overgenomen. De Klager stelt dat *“uit de vele overeenkomsten blijkt dat de gehele uitgevoerde analyse in hoofdstuk 3 van het proefschrift is gebaseerd op onderzoek uit het .. project ...”* Tijdens de hoorzitting stelt Klager dat de inhoud van hoofdstuk 3 uit het proefschrift afkomstig is van ... Het rapport “..” (bijlage 3 van het .. rapport ..) staat namelijk op zijn naam. Tijdens de hoorzitting erkent Beklaagde de grote overeenkomst tussen dit rapport en hoofdstuk 3 van zijn proefschrift. Niettemin houdt Beklaagde vol dat hij dit hoofdstuk wel degelijk zelf geschreven heeft omdat hij ook het .. rapport grotendeels geschreven heeft. Als verklaring voor het feit dat dit rapport niet onder zijn naam is uitgebracht voert hij aan dat het .. project gegund was aan de .. (met .. als projectleider). Omdat Beklaagde ten tijde van het project nog volledig in dienst was van .. kon hij niet als rapporteur van het project optreden. De financiën verliepen immers via ... Tijdens de hoorzitting wordt .. gevraagd een inschatting te maken van het aandeel dat Beklaagde in de totstandkoming van het rapport heeft gehad. .. geeft aan dat zo’n 80% van het rapport het werk van Beklaagde is. Het betreffende rapport – de .. (een werkdocument binnen het project ..) – is als het ware parallel gebruikt voor hoofdstuk 3 van het proefschrift van Beklaagde. Bovendien staat een op hetzelfde ..rapport gebaseerde publicatie op naam van Beklaagde.

Na bestudering van de betreffende documenten concludeert de CWI dat alle punten die de Klager in bijlage II aanvoert feitelijk juist zijn. De CWI kan echter niet vaststellen dat het rapport “..” niet door Beklaagde geschreven zou zijn. De commissie heeft in elk geval geen bewijs voor het tegendeel. De commissie constateert dan ook dat de klacht met betrekking tot een schending van de wetenschappelijke integriteit in de zin van *plagiëren en/of het opzettelijk negeren en niet herkennen van bijdragen van anderen* (zie wederom nr. 3 en 4 van bijlage 1 bij de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit UT) niet bewezen is. Zij concludeert dat de klacht ook op dit punt ongegrond is.

De commissie is wel van mening dat het afbreuk doet aan de controleerbaarheid van wetenschappelijk onderzoek als iemand zo’n 80% van het werk op zich neemt maar diens naam zelf niet in het desbetreffende rapport vermeld wordt. Het was zorgvuldiger en meer transparant geweest als ergens duidelijkheid was geboden over rol- en taakverdeling tussen Beklaagde en ...

Ad 2. Het onzorgvuldig omgaan met bronvermeldingen

Ten tweede stelt de Klager dat Beklaagde onzorgvuldig omgegaan is met bronvermeldingen, betreffende zowel teksten als figuren. De Beklaagde zou in het geheel niet refereren aan al het eerder uitgevoerde onderzoek, zoals bijvoorbeeld het rapport “..” van .. (kenmerk: ..) uit 2002, terwijl er wel een figuur uit dat rapport overgenomen is.

De commissie heeft bij het vorige punt al geconstateerd dat inderdaad een aantal figuren in hoofdstuk 4 is overgenomen uit de rapporten waarnaar de Klager verwijst, zonder dat bij de figuren zelf een verwijzing naar de bron is opgenomen. Op het eind van hoofdstuk 4 wordt slechts in algemene zin verwezen naar een viertal publicaties, waaronder .., waaruit een aantal van de genoemde figuren afkomstig is. Op het eind van het proefschrift wordt slechts in algemene zin verwezen naar een dertigtal onderzoeksrapporten: “..”. Vervolgens wordt een zestal “..” met de titel van het onderzoeksrapport genoemd, maar de auteurs van de betreffende rapporten ontbreken.

Beklaagde heeft in de hoorzitting aangegeven niet naar de documenten afzonderlijk verwezen te hebben omdat het ging om allerlei interne (werk)documenten die niet openbaar zijn (niet gepubliceerd). Beklaagde heeft deze aanpak besproken met zijn (co-)promotoren.

De CWI kan geen goede reden bedenken waarom niet alle 30 rapporten opgenomen hadden kunnen worden in de bronvermelding, in plaats van er slechts zes expliciet te benoemen. Beklaagde heeft immers gebruik gemaakt van een aantal niet bij naam genoemde rapporten, zoals de Klager aantoonde in de klacht. Het zou zorgvuldiger geweest zijn om alle 30 rapporten te vermelden, met inbegrip van de namen van de onderzoekers en/of auteurs. Onzorgvuldig omgaan met bronvermeldingen kan een schending van de wetenschappelijke integriteit inhouden volgens nr. 3 van de bijlage van de reeds aangehaalde Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit UT. Uit de wetenschappelijke discussie over "correct citeren" blijkt echter dat daarbij de grenzen van goed en fout niet eenduidig vastliggen en dat niet alle mogelijke problemen zijn geadresseerd (zie KNAW briefadvies "Correct Citeren" (april 2014), p. 5). Het briefadvies constateert dat citeren een selectief proces is. De ideale situatie dat naar alle voor de publicatie relevante bronnen verwezen wordt is volgens de KNAW praktisch niet haalbaar.

Uit het feitenmateriaal blijkt dat de Beklaagde in overleg met- en goedkeuring van de (co-) promotoren van de Beklaagde tot de gewraakte selectie van publicaties is gekomen. Dit ontslaat Beklaagde uiteraard niet van zijn eigen verantwoordelijkheid. Er is hier echter sprake van een grijs gebied waarvoor de regels ten aanzien van correcte bronverwijzing nader aangescherpt zouden moeten worden. Aan het eind van dit advies komt de CWI hier op terug.

Mutatis mutandis geldt dezelfde redenering ten aanzien van de verhouding tussen hoofdstuk 3 van het proefschrift en het eerder genoemde .. rapport. In het proefschrift wordt niet naar het rapport verwezen. Ook als het rapport door de Beklaagde geschreven is, had daar naar verwezen moeten worden. De bestaande regelingen bieden echter onvoldoende houvast om van een schending van de wetenschappelijke integriteit te kunnen spreken. Pas in de herziening van 2014 van de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening van de VSNU zijn de regels voor de verwijzing naar eigen werk aangescherpt. Die aanscherping was noodzakelijk omdat in de daaraan voorafgaande periode, dus in de periode waarin de Beklaagde zijn proefschrift schreef, de regels onvoldoende duidelijk waren. De nieuwe aangescherpte regels kunnen echter niet met terugwerkende kracht van toepassing verklaard worden. Bovendien betreft het hier een voortgangsrapport waarvan betwistbaar is of de regels met betrekking tot correct citeren hierop van toepassing zijn. Concluderend acht de CWI ook ten aanzien van punt 2 de klacht ongegrond voor wat betreft een schending van de wetenschappelijke integriteit.

Ad 3. Rapporten van anderen opvoeren als eigen publicaties

De Klager verwoordt ten derde dat de Beklaagde rapporten van anderen opvoert als eigen publicaties. Hij noemt dat op de pagina's 145-148 van het proefschrift ".." staat en dat Beklaagde zich daarmee ten onrechte de rapporten van .. (genoemd op pagina 148) toe-eigent. Deze rapporten staan op pagina 148 vermeld als "..". De CWI is het met Klager eens dat hier tenminste de suggestie wordt gewekt dat Beklaagde alle rapporten zelf geproduceerd heeft. Bovendien constateert de CWI dat in de referentielijst van hoofdstuk 4

van het proefschrift (p. 123-124) de auteurs van de rapporten expliciet genoemd worden, maar dat alle namen bij de bronvermelding op p. 148 weggelaten zijn.

Op grond van punt 5 van de bijlage van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Twente, is er sprake van een schending van de wetenschappelijke integriteit indien de Beklaagde *zich onterecht voorgedaan heeft als (mede)auteur*. Dit punt heeft echter primair betrekking op de situatie dat in een publicatie iemand als auteur wordt vermeld zonder daaraan een substantiële bijdrage te hebben geleverd. Naar het oordeel van de CWI betreft het bezwaar van de Klager eerder de vraag of de Beklaagde correct heeft geciteerd. Zij verwijst dan ook naar haar argumentatie en conclusie hierboven onder ad 2.

Ad 4. De ontwikkeling van een ...

Het vierde punt waarop de klacht betrekking heeft, is dat de Beklaagde onterecht de indruk wekt dat hij zelf .. heeft bedacht en ontwikkeld. Dat beargumenteert de Klager voornamelijk met het herhaaldelijk gebruik van zinsneden als “..” in het proefschrift van Beklaagde.

Beklaagde geeft in zijn verweer aan niet beweerd te hebben dat hij .. gemaakt heeft, maar dat hij alleen verantwoordelijk is voor de ... Daarnaast geeft hij in een schriftelijke reactie aan dat de wezenlijke wetenschappelijke bijdrage van zijn proefschrift (hoofdstuk 3) niet zozeer het ontwerp .. betreft, maar vooral de theoretische verklaring, het *waarom* van ... Op basis van de resultaten uit zijn proefschrift, en specifiek de berekeningen uit hoofdstuk drie, heeft hij .. ontwikkeld (..).

De CWI is van mening dat de vraag in hoeverre Beklaagde iets heeft toegevoegd aan de bestaande kennis op dit gebied geen vraag is die betrekking heeft op wetenschappelijke integriteit. Het betreft eerder een vraag die ter beoordeling is (was) van de promotiecommissie.

Ook op dit punt verklaart de CWI de klacht dat er hier sprake zou zijn van een schending van de wetenschappelijke integriteit ongegrond.

3. Advies van de commissie aan het College van Bestuur

Het heeft de commissie erg veel moeite gekost om in deze casus alle relevante feiten boven water te halen, vooral vanwege de hier en daar wat slordige weergave van gegevens met bijbehorende data en referenties in het proefschrift. Pas op grond van veel extra verkregen informatie, ten dele uit vertrouwelijke rapporten is het de commissie gelukt zich een beeld te vormen van de gang van zaken en daarover een oordeel te vellen.

Het beeld dat in deze zaak opdoemt, is dat van een leidinggevende van een bedrijf die vele werkrapporten op zijn bureau kreeg, nieuwe opdrachten uitschreef, adviezen gaf aan zijn werkgever etc. Op een gegeven moment besloot hij het geheel een wetenschappelijke basis te geven en daarop te gaan promoveren, waarvoor een promotor werd gevonden ... Voor het gebruik maken van delen van de werkrapporten moest hij, als leidinggevende, in feite toestemming vragen aan zichzelf. Hij heeft zich daarbij onvoldoende gerealiseerd dat wetenschappelijke regels, zoals op het gebied van wetenschappelijke integriteit, anders zijn dan hij gewend was t.a.v. de werkrapporten die tot dan toe werden geproduceerd door hemzelf, dan wel door zijn medewerkers of contractanten. Bovendien waren sommige werkrapporten vertrouwelijk. Dit heeft er toe geleid dat in zijn proefschrift onvoldoende aandacht is besteed aan het noemen van bronnen. Soms is zelfs de suggestie gewekt dat hij

zelf auteur was van interne werkrapporten, terwijl dat in feite niet het geval is geweest. De eindconclusie van de commissie is dat de Klager in principe gelijk heeft dat de promovendus slordig en onzorgvuldig is omgegaan met gegevens uit interne werkrapporten. De CWI concludeert dat de principes van zorgvuldigheid en controleerbaarheid van de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, zoals zij tijdens het promotieonderzoek golden, hier in het geding kunnen zijn. Het betreft hier echter het refereren naar interne, gedeeltelijk vertrouwelijke werkrapporten. Daarmee is in de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Twente geen rekening gehouden.

Alles afwegende stelt de CWI dat er onvoldoende hard gemaakt kan worden dat bij het promotieonderzoek van Beklaagde sprake zou zijn geweest van schending van de wetenschappelijke integriteit, zoals is verwoord in de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Twente. De CWI concludeert dat geen van de gelaakte gedragingen onder een van de acht schendingen valt die de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Twente in bijlage I, conform het Landelijk Model van de VSNU, vermeldt. De commissie acht de klacht dan ook ongegrond.

Aanvullend advies aan het College van Bestuur

Ondanks het feit dat de gedragsregels van de VSNU geregeld aangescherpt worden, biedt deze casus wederom een leermoment. Deze casus heeft betrekking op een grijs gebied waarin interne, vertrouwelijke (werk)rapporten van het bedrijfsleven uiteindelijk gebruikt worden voor een wetenschappelijke publicatie. In toenemende mate wordt onderzoek in wisselwerking met het bedrijfsleven uitgevoerd en relevant is dan ook de vraag hoe de Universiteit Twente om moet gaan met de vertrouwelijkheid van documenten in relatie tot de eisen t.a.v. refereren en een correcte bronvermelding. Hoe dient men om te gaan met interne, vertrouwelijke (werk)rapporten, die niet formeel aangemerkt worden als publicaties? Daarnaast brengt het gebruik van vertrouwelijke rapporten het risico met zich mee dat de betrouwbaarheid van het onderzoek niet getoetst kan worden. De casus wijst erop dat bij de educatie van medewerkers inzake de wetenschappelijke integriteit bijzondere aandacht voor zorgvuldigheidseisen (onder andere de omgang met vertrouwelijke interne (werk)rapporten) wenselijk is.

4. Aanvankelijk oordeel van het College van Bestuur, d.d. 16 december 2015

Het College van Bestuur besluit het advies van de CWI over te nemen en de klacht van Klager met betrekking tot de vermoedens van het schenden van de wetenschappelijke integriteit door Beklaagde ongegrond te verklaren.

5. LOWI advies, dd. 16 januari 2017

Op 21 januari 2016 heeft Klager aan het LOWI verzocht om middels een advies aan het College van Bestuur een herbeoordeling te geven van het voorlopige besluit van het College van Bestuur van 16 december 2015.

Het LOWI is van oordeel dat het verzoek van 21 januari 2016 ongegrond is voor zover het ziet op de gestelde schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Anders dan de CWI, is het LOWI van oordeel dat ten aanzien van klachtonderdeel 1 (het baseren van het onderzoek op werk van anderen) en klachtonderdeel 2 (het omgaan met bronvermeldingen) wel sprake is van verwijtbaar onzorgvuldig handelen door Beklaagde, terwijl ten aanzien van het opvoeren van rapporten als eigen publicaties (klachtonderdeel 3) sprake is van onzorgvuldig

handelen door Beklaagde. De titel van het proefschrift dekt de lading van het proefschrift niet en mist de noodzakelijke nuance. Ook op dit punt heeft Beklaagde onzorgvuldig gehandeld.

Het LOWI adviseert het Bestuur om het voorlopig besluit van 16 december 2015 tot ongegrondverklaring van de klacht over te nemen als definitief besluit, maar de overwegingen aan te passen overeenkomstig bovenvermeld oordeel.

Zie voor de overwegingen en het volledige advies de website van het LOWI.

6. Definitief oordeel van het College van Bestuur, d.d. 27 februari 2017

Het College van Bestuur is met de CWI en het LOWI van oordeel dat de klacht van 13 juli 2015 ongegrond is voor zover het ziet op de gestelde schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Met het LOWI is het CvB van oordeel dat ten aanzien van klachtonderdeel 1 (baseren van onderzoek op werk van anderen) en klachtonderdeel 2 (omgaan met bronvermeldingen) sprake is van verwijtbaar onzorgvuldig handelen door Beklaagde. Ten aanzien van klachtonderdeel 3 (opvoeren van rapporten als eigen publicatie) is sprake van onzorgvuldig handelen door Beklaagde. De titel van het proefschrift dekt de lading van het proefschrift niet en mist de noodzakelijke nuance. Ook op dit punt heeft Beklaagde onzorgvuldig gehandeld.